

“รัชภูมิ”

วิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่
TACIT: Thailand Academy for Area Collaboration,
Innovation and Transformation

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
มกราคม 2566

เป้าหมายของการจัดตั้ง “รัชฎุมิ”

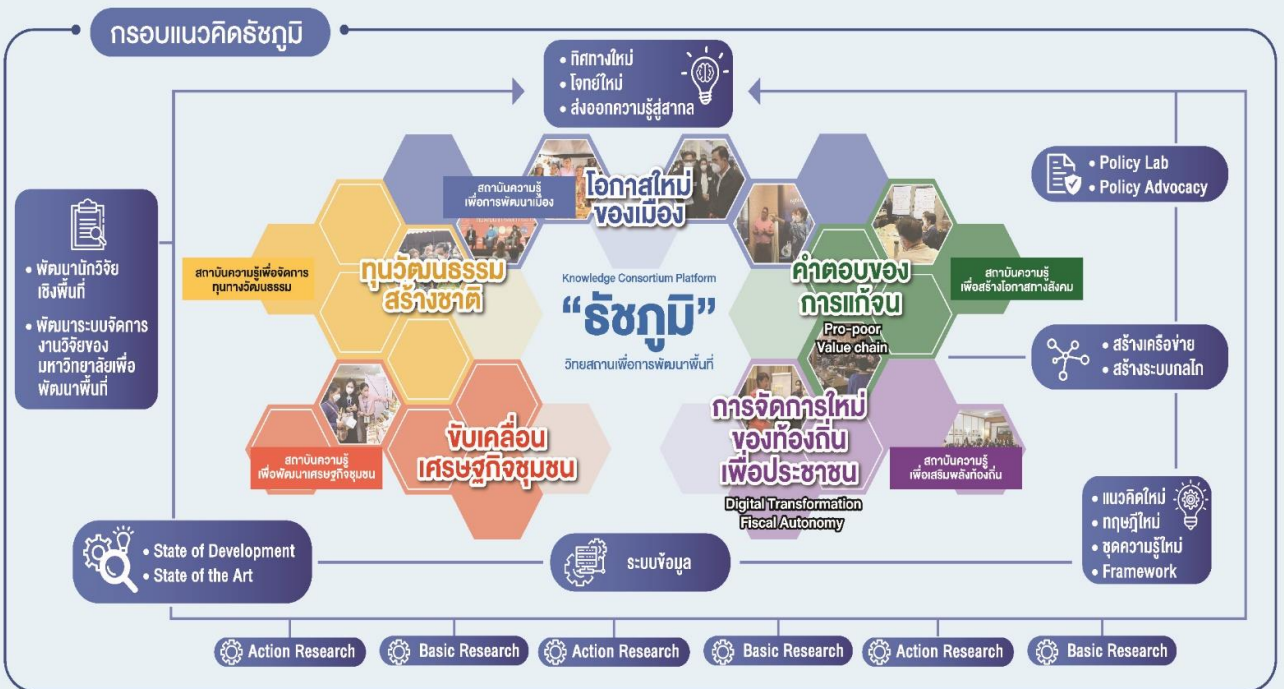
ด้วยคำริของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ที่เล็งเห็นว่า การพัฒนาพื้นที่เป็นคำตอบและโอกาสในการสร้างสรรคการเปลี่ยนแปลงให้กับประเทศ และกระทรวง อว. มีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศให้เป็นกำลังสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนและประชาสังคม

จึงได้มอบหมายให้ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ดำเนินการจัดตั้ง วิทยาลัย “รัชฎุมิ” เพื่อการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นตัวเร่งและหนุนเสริมการพัฒนานักวิจัยและระบบจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่อาจจะมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร รวมถึงการเร่งยกระดับความรู้จากงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้ขึ้นสู่ระดับทฤษฎีและกระบวนการสร้างความรู้ใหม่ (Theory & Epistemology) การสังเคราะห์ความรู้เพื่อเชื่อมโยงสู่นโยบายและพัฒนางานวิชาการ ทั้งด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการนำผลงานวิชาการไปขยายผล และการสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างประเทศ

- พัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่
- พัฒนาระบบจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ
- ยกระดับความรู้เชิงแนวคิด ทฤษฎี
- สังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำสู่นโยบาย
- จัดทำฐานข้อมูลสำคัญเพื่อการพัฒนาพื้นที่
- ขับเคลื่อนการขยายผลองค์ความรู้
- สร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างศาสตร์ สาขาระหว่างสถาบัน และระหว่างประเทศ
- สังเคราะห์โจทย์วิจัยใหม่

พื้นที่คือคำตอบและโอกาสใหม่

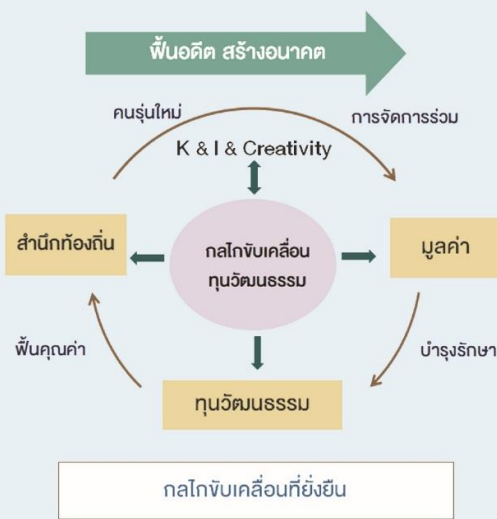
วิทยาสถาน “รัชภูมิ” เพื่อการพัฒนาพื้นที่ เป็นกลุ่มของสถาบันความรู้และแพลตฟอร์มความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มเชื่อมโยงและสังเคราะห์ความรู้ของเครือข่ายวิจัยสถาบันและศูนย์วิจัยต่างๆ ของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต ความยั่งยืน เสริมสร้างโอกาสและความเป็นธรรมเพื่อประชาชนในพื้นที่

“รัชภูมิ” ตั้งอยู่บนฐานแนวคิดของการยกระดับระบบโครงสร้างพื้นฐานความรู้ (Knowledge Infrastructure System) ของสังคม กลไกและกระบวนการของ “รัชภูมิ” จะเชื่อมโยงกับสถาบันความรู้และเครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ อาทิ เครือข่ายมหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคม ตลอดจนสถานความรู้เฉพาะด้านต่างๆ ผ่านการทำงานร่วมกับแผนงานวิจัยสำคัญที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก บพท. เพื่อยกระดับแนวคิด ทฤษฎี สร้างชุดความรู้ที่สามารถส่งออกสู่สากล รวมถึงการผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

สถาบันความรู้ ภายใต้รัชภูมิประกอบด้วย 5 สถาบัน ได้แก่

1. สถาบันความรู้เพื่อจัดการทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital Management Institute)
2. สถาบันความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy Development Institute)
3. สถาบันความรู้เพื่อสร้างโอกาสทางสังคม (Poverty Alleviation & Social Mobility Enhancement Institute)
4. สถาบันความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง (City Development Institute)
5. สถาบันความรู้เพื่อเสริมพลังท้องถิ่น (Local Government Capacity Building Institute)

สถาบันความรู้เพื่อจัดการทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital Management Institute)

“ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) ของไทยมีความหลากหลายมากตามชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันบนแผ่นดินไทย สะท้อนผ่าน ภาษา ความเชื่อ วิถีการกินอยู่ ภูมิปัญญา จารีต ประเพณี ศิลปะ และสถาปัตยกรรม การฟื้นคุณค่าของทุนที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะเป็นการกระตุ้นให้เจ้าของทุนทางวัฒนธรรมเกิดความภาคภูมิใจและสำนักท้องถิ่น การหนุนเสริมให้เกิดระบบการจัดการผ่านการสร้างพื้นที่ตลาดวัฒนธรรมและย่านวัฒนธรรมสามารถนำไปสู่การสร้างมูลค่าใหม่ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่โดยใช้วัฒนธรรมเป็นตัวจักรขับเคลื่อน ที่เรีกกันว่า “เศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม” (Cultural Economy) ซึ่งจะทำให้มีเม็ดเงินหมุนเวียนนำไปบำรุงรักษาทุนเดิม ส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

ฟื้นคุณค่า สร้างมูลค่า สร้างความยั่งยืน

สถาบันความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy Development Institute)

สถาบันได้บุกเบิกชุดความรู้ว่าด้วยเศรษฐกิจชุมชนและ
ค้นพบข้อต่อคานงัดที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจของพื้นที่
ผ่านการคลี่ภาพ/วิเคราะห์ Network Value Chain จนทำให้
เกิดการกระจายรายได้และสัดส่วนแบ่งรายได้ที่เป็นธรรม

การทำงานผ่าน 2 key actors คือ
1. สถาบันศึกษา และ 2. ธุรกิจชุมชน
ปัจจุบัน...สถาบันเสริมทัพ/ทำงานร่วมกับหน่วย
งานรัฐ และ Private Sector เช่น ธนาคาร และ ปตท.

“จับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน”

การสร้างเศรษฐกิจชุมชนเป็นการทำงานที่ต้องผสมผสาน
ศาสตร์ ทั้งการบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยาเข้าด้วยกัน

Entry Point สำคัญ ของ Local Economy คือ
“Local Enterprises-LE” ธุรกิจที่เข้ามา-หากิน สร้างท้องถิ่น
ให้แข็งแรง บนฐานทรัพยากรพื้นที่
ภายใต้เงื่อนไข 3 ข้อ

- 1.ใช้ทรัพยากรพื้นที่มาสร้างมูลค่า
- 2.สร้าง/จ้างงานคนในพื้นที่
- 3.โครงสร้างการกระจายรายได้ถึงคนฐานราก

กลไกการขับเคลื่อนงาน “คน-ของ-ตลาด”

หลักคิด

มุ่ง Empower “คน” (ธุรกิจ)
โดย Engage data “ตลาด”
สร้าง “ของ” (สินค้า) ตอบโจทย์
และตรงใจผู้บริโภค

กระบวนการ

เปลี่ยน Mindset
ปลูก skill
ปรับ Management

เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ LE
ถึง **14%** โดยสามารถเพิ่ม
สัดส่วนแบ่งรายได้สู่ฐานราก

GAP function
01 เห็นปัญหา
การกระจุกไม่กระจายตัว
ของรายได้ / ความไม่เป็นธรรม
/ การไม่อำนาจต่อลง

02 สร้างโอกาส
การใส่คุณค่าและมูลค่าเพิ่ม
• value addition
• value creation

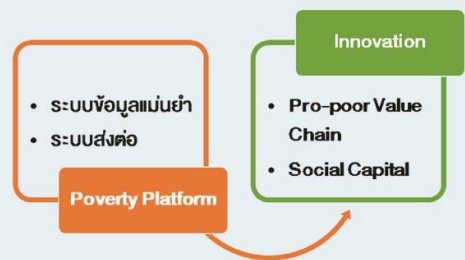
จากเดิม 7%
เป็น 17%

สถาบันความรู้เพื่อสร้างโอกาสทางสังคม (Poverty Alleviation & Social Mobility Enhancement Institute)

เป้าประสงค์

การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการแก้ไขปัญหาความยากจนให้มีความแม่นยำและเบ็ดเสร็จ บนฐานของข้อมูล ความรู้ และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้อย่างตรงจุด และเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมที่เป็นธรรมในระยะยาว โดยสนับสนุนให้การนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ในการวางแผนเชื่อมโยง/บูรณาการการทำงาน หนุนเสริมให้คนยากจน สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และโอกาสในการยกระดับตนเองให้มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจน (Poverty Line) และยกระดับฐานะทางสังคม (Social Mobility) ให้สูงขึ้น

ระบบจัดการความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด (Provincial Poverty Alleviation Platform)

1 ระบบค้นหาและสอบถามข้อมูล

336,239 คน
TPMAP 2562
(ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564)

217,798 ครัวเรือน
หรือ **983,427 คน**
PPPConnxt 2563-2565
(ข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม 2566)

	จำนวนครัวเรือน TMAP (2562)	จำนวนครัวเรือน PPPCONNEXT	ไม่อยู่ใน PPPCONNEXT	เกิน PPPCONNEXT
ศรีสะเกษ	18,028	3,441	14,587	
พังงา	13,831	347	13,484	
ศรีสะเกษ	19,281	4,443	14,838	
พังงา	15,291	1,276	14,013	

2 ระบบวิเคราะห์ปัญหาและฐานทุน

ทุนมนุษย์ **คนจน 4 กลุ่ม**

ทุนสังคม **อยู่ลำบาก**

ทุนธรรมชาติ **อยู่ยาก**

ทุนการเงิน **อยู่พอได้**

แนวคิดการดำรงชีพที่ยั่งยืน (SLF) **อยู่ดี**

3 ระบบส่งต่อความช่วยเหลือ

บ้านพอเพียง **10,093** ครัวเรือน

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ **55,992** ครัวเรือน

คำถามหลัก

คนจน คือใคร อยู่ที่ไหน ?
สาเหตุความจน ศักยภาพคนจน ?
จะพ้นความจนได้อย่างไร ?

ภาคีเครือข่าย

U 2563, U 2564, U 2565

กลไกความร่วมมือเพื่อจัดการความยากจน

กลไกความร่วมมือระดับกลาง

กลไกความร่วมมือระดับพื้นที่ ศพ. มหาวิทยาลัย กลส. การประชุม

4 Pro-Poor Value Chain & Social Mobility

ขยายทุนทางสังคม

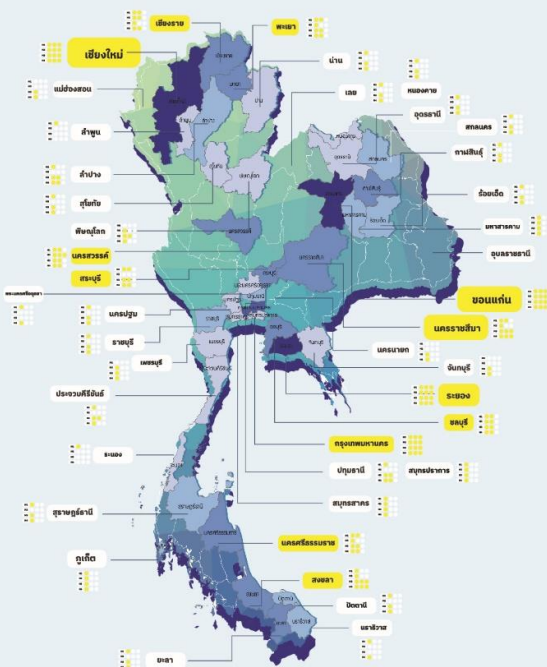
สร้างโอกาส อาชีพและรายได้

สถาบันความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง (City Development Institute)

“โอกาสใหม่ของเมือง”

การกระจายศูนย์กลางความเจริญมี “การพัฒนาเมือง” เป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาเชิงโครงสร้างที่มีมิติการวิเคราะห์เป็นเมือง ท้องถิ่น จังหวัด และภูมิภาค เพื่อดึงความเจริญและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยการสร้างกลไกการขับเคลื่อนใหม่ (New Engines of Growth) ต่อพัฒนาพื้นที่ระดับท้องถิ่น (Local Government) และจังหวัด (Provincial Government) นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการพื้นที่เฉพาะ เพื่อยกระดับระเบียบเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าการลงทุน ของพื้นที่ท้องถิ่น จนถึงพื้นที่ชายแดน และประเทศเพื่อนบ้าน และเพื่อจะก่อให้เกิดพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจร่วมกัน การยกระดับเมืองและการเชื่อมต่อผ่านระเบียบเศรษฐกิจนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำของผู้คนในระดับต่างๆ การยกระดับการพัฒนาเมือง อาศัยกระบวนการวิจัย การใช้ข้อมูลความรู้กลไกความร่วมมือ ที่นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลง เพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิรูปเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการทำธุรกิจเพื่อสังคม **รัชภูมิ : สถาบันความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง (City Development Institute)** ทำหน้าที่เป็นสถาบันที่จัดการองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง และนำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง ซึ่งมาจากหลากหลายสาขาวิชา (Transdisciplinary) นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมระหว่างพื้นที่ ระหว่างประเทศ เพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จากภูมิสังคมที่หลากหลาย จากเครือข่ายต่างๆ โลก เพื่อเร่งรัดเกลียวของการเรียนรู้ (Learning Helix) ในระดับต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลง

โครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ (Knowledge Infrastructure) ของการพัฒนาเมืองไม่ได้อยู่ที่เอกสารหนังสือ หรือ บทเรียน ที่มีคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่ยังประกอบไปด้วยเครือข่ายความร่วมมือ ของผู้คน ประชาชน นักวิชาการ ผู้นำของการเปลี่ยนแปลง และ สถาบัน ในระดับต่างๆ ในพื้นที่ต่างๆ สถาบันความรู้เพื่อการพัฒนาเมือง จึงทำหน้าที่ยกระดับโครงสร้างทางความรู้เหล่านี้ เชื่อมโยงสู่นโยบายสร้างการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ และลดความเหลื่อมล้ำอันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

เครื่องมือและกระบวนการสำคัญ

- **City Participation System:**
ระบบการมีส่วนร่วมสาธารณะของเมือง
- **City Data Infrastructure:**
โครงสร้างพื้นฐานทางข้อมูลของเมือง
- **City Social Impact Fund:**
กองทุนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมือง
- **Social and Solidarity Enterprise for City:**
วิสาหกิจเพื่อสังคมของการร่วมเปลี่ยนแปลงเมือง

สถาบันความรู้เพื่อเสริมพลังท้องถิ่น (Local Government Capacity Building Institute)

รายได้
ท้องถิ่น **เพิ่มขึ้น**
17,900-26,700
ล้านบาท

ความโปร่งใส
ของระบบการคลังท้องถิ่น

ประสิทธิภาพ
ของการจัดบริการท้องถิ่น

ท้องถิ่นเป็นหน่วยบริหารจัดการภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด เป็นโครงสร้างสำคัญในการจัดบริการพื้นฐานให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ไวและตรงเป่ามากที่สุด รวมถึงเป็นพื้นที่การเรียนรู้ประชาธิปไตยที่สร้างความรับผิดชอบต่อประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งการเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่น ซึ่งมีถึง 7,850 แห่งของไทยจึงเป็นความท้าทายสำคัญ

- เป้าหมาย**
1. เพิ่มความสามารถในการบริหารงานคลังและความเป็นอิสระทางการคลัง โดยการหนุนให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เองมากขึ้น
 2. พลิกโฉมการบริหารงานท้องถิ่นด้วยดิจิทัล

การจัดการใหม่ของท้องถิ่นเพื่อประชาชน

Fiscal Autonomy

มาตรการที่ผ่านการทดลองแล้ว อาทิ การพัฒนาระบบงาน ฐานข้อมูล และกระบวนการบริหารจัดการรายได้ท้องถิ่น มาตรการกระตุ้นเชิงพฤติกรรมศาสตร์การรับชำระภาษี/ค่าธรรมเนียมผ่านระบบออนไลน์ การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในด้านการบริหารจัดการภาษี มาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มรายได้ท้องถิ่น การเพิ่มฐานรายได้ท้องถิ่น

ขยายผลผ่านการทำหลักสูตรผู้นำท้องถิ่นและผู้นำการพัฒนาเมืองด้วยนวัตกรรม

Digital Transformation

• **CONVERGOV** เป็นแพลตฟอร์มที่พัฒนาต่อยอดจาก **NEXTGOV** ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มบริการประกอบด้วยระบบย่อย ได้แก่ ระบบงบประมาณ พัสดุ (ซื้อ/จ้าง/ควบคุม) การเงิน และบัญชี สามารถเชื่อมโยงรองรับฟังก์ชันต่างๆ ภายในองค์กร เพื่อรองรับการวางแผนและการจัดทำของงบประมาณ การจัดทำแผนงานโครงการของ อปท. ทั้งหมดในจังหวัด

• รองรับการทำข้อมูลจากระบบงานอื่นๆ ทั้งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการคลัง และสำนักงานประมาณ

